

УДК 316.6:159.9

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2024.22.14>

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПАРТИСИПАТИВНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ: ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПЕРСПЕКТИВИ

Надія Нагорна

*Національний університет «Чернігівська політехніка»,
вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, Україна, 14035
e-mail: n.nagorna@stu.cn.ua*

У статті досліджується питання особливостей впровадження партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва як детермінанти реінтеграції ветеранів та членів їх сімей за освітньою та соціально-психологічною перспективами. За результатами теоретичного аналізу встановлено, що розробка та запровадження програм соціальної реінтеграції ветеранів мають бути засновані на взаємодії інституцій суспільства: держави, громади, бізнесу та освіти. Підтверджено, що розвиток реінтеграційного потенціалу соціального підприємництва потребує спільних зусиль ключових стейкхолдерів. Охарактеризовано значимість врахування освітньої та соціально-психологічної перспектив впровадження партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва, як інструменту реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей. Окреслено значимість впливу індивідуально-психологічних особливостей особистості ветеранів на їх освітні прагнення, що мають бути відображені в програмах підготовки до соціального підприємництва. Акцентовано на тому, підготовка до соціального підприємництва відбувається через формування психологічної та компетентнісної готовності особистості ветерана до здійснення даної діяльності та має рівневий характер. Виділено наступні рівні підготовки особистості до соціального підприємництва: обізнаність щодо соціального підприємства (базові уявлення широкого кола населення щодо соціального підприємства в Україні); соціально-підприємницька грамотність (комплекс знань та навичок, необхідний для розробки ідеї соціального підприємства) та соціально-підприємницька культура (комплекс уявлень, знань та практичного досвіду, що дозволяє сформувати необхідні професійно-особистісні якості індивіда, його ціннісне поле в професійній діяльності).

Ключові слова: соціальне підприємство, готовність до соціального підприємства, ветерани, реінтеграція, партисипативна модель, громада.

Постановка проблеми. Досвід соціального підприємства в Україні [23] вказує на можливості активної соціальної підтримки та залучення ветеранів і членів їх сімей до діяльності: участь у заходах з соціальної адаптації, працевлаштування, консультування з відкриття власного бізнесу (соціального) [21]. Все це вказує на значний реінтеграційний потенціал соціального підприємства [14].

Однак низький рівень поінформованості щодо соціального підприємства та особливостей його діяльності, наявні стереотипні уявлення серед ветеранської спільноти [13], а також потреба громад у відновленні та повоєнній розбудові, а відтак у компетентних і соціально проактивних фахівцях, свідчать про необхідність залучення представників усіх ключових стейкхолдерів розвитку соціального підприємства (держави, громади, бізнесу та освіти) [5] до запровадження та реалізації низки відповідних заходів, що ґрунтувалися б на партисипативному підході [15]. Саме тому, формування готовності особистості

до соціального підприємництва, в тому числі й психологічної [17; 31], має стати частиною програм стратегічного розвитку громад [32]. Щодо освітньої та соціально-психологічної перспектив таких впроваджень, то особливого значення набуває соціальна активність університетів як майданчиків до соціальної реінтеграції ветеранів [8] та координаторів еко-системи соціального підприємництва [20].

Аналіз останніх публікацій. Наразі вже наявні наукові дослідження щодо особливостей соціальної реінтеграції ветеранів російсько-української війни в університетському середовищі (Т. Захаріна). Особливості професійної інтеграції ветеранів через здобуття освіти, перекваліфікацію та / або підвищення кваліфікації розглянуті Н. Азьмук. Управлінський та економічний сенс безбар'єрності для ветеранів у їх соціальній реінтеграції вивчають С. Єгоричева та М. Лахижа.

В рамках міждисциплінарного дослідження партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва як детермінанти соціальної реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей (А.Вербицька, Н.Нагорна, Г.Дивнич, К.Максьом, А.Ревко, О.Петрик) опрацьовані теоретичні засади та праксеологічні підходи щодо розвитку взаємодії ключових стейкхолдерів соціального підприємництва (держава, громада, бізнес та освіта) із активним залученням ветеранів та членів їх сімей до стратегічних та операційних практик. Деталізації потребує специфіка впровадження освітньої та соціально-психологічної перспектив означеної моделі.

Саме тому, **метою статті** є теоретичне дослідження можливостей для впровадження освітньої та соціально-психологічної перспектив партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва як детермінанти соціальної реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи на локальному рівні особливості впровадження партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва як детермінанти соціальної реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей, А. Вербицька [32] вказує на важливість залучення представників ветеранської спільноти до розробки та впровадження стратегічних планів громади щодо реінтеграції ветеранів. Саме такий прояв партисипативного підходу, на думку авторки, допоможе ефективніше оцінити потреби цільової групи та визначити пріоритети розвитку. Вагомими напрямками є: освітні активності, як шляху до професійної самореалізації особистості ветерана в цивільному житті, та соціально-психологічна підтримка, що допомагає особистості ветерана з реалізацією нових-старих соціальних ролей, спрямована на профілактику прояву деструктивних моделей поведінки.

С. Єгоричева та М. Лахижа [7], аналізуючи управлінський та економічний аспекти можливостей до соціальної реінтеграції ветеранів, приходять до того, що результативність запропонованих державою, громадськістю, бізнесом чи освітою інструментів може підвищитись лише тоді, коли всі ці сфери будуть співпрацювати на користь ветерана. При цьому, на думку авторів, визначальним чинником є активна позиція особистості ветерана щодо процесу та результатів реінтеграції. Дійсно, розвиток суб'єктності особистості ветерана, прагнення до саморозвитку, якісних змін свого життя у новому статусі, залучення в суспільні процеси громади та інше – може зіткнутися з різними перепонами. До подібного С. Єгоричева та М. Лахижа [7] відносять внутрішні (низька поінформованість, упереджене ставлення, відсутність мотивації, споживацькі настрої) та зовнішні (правові, економічні, інформаційні) бар'єри.

Досліджуючи особливості соціально-економічної та освітньої реінтеграції ветеранів до ринку праці, Н. Азьмук [1] виділяє напрямки підтримки ветеранів на шляху їх повернення до ринку праці. Зокрема, авторка вказує на: допомогу в професійній орієнтації, програми підвищення кваліфікації та перекваліфікації, програми сприяння

у працевлаштуванні, розширення інклюзії національного ринку праці, консультативну підтримку в розвитку власного бізнесу. Надання даних послуг, на думку дослідниці, має відповідати рівню запиту від ветерана. Дійсно рівень особистісних домагань індивіда (і ветерана також), на ряду з уявленнями про себе та своє життя, ціннісними орієнтаціями та специфікою мотивації зумовлює його поведінкові реакції [за 11], зокрема щодо особистісного і професійного розвитку (освіта, кар'єра, підприємництво).

Таким чином, аналіз наукових напрацювань вказує на обов'язкове залучення представників різних сфер суспільства до розробки та впровадження програм соціальної реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей. Враховуючи унікальність життєвої ситуації ветерана/ветеранки та членів його/її сім'ї, а також беручи до уваги партисипативний підхід до соціальної реінтеграції та виявлену високу потребу в отриманні освіти/перекваліфікації чи підвищенні кваліфікації серед ветеранів [33], буде доцільним розглянути можливості імплементації освітньої та соціально-психологічної перспектив впровадження партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва як детермінанти соціальної реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей.

У нашому попередньому дослідженні особливостей психологічної підготовки ветеранів до соціального підприємництва [31] ми спираємось на більш ранні праці щодо концепту «психологічної готовності особистості до діяльності» та «психологічної готовності до підприємництва» (Л. Карамушка, О. Бондарчук, О. Креденцер). Аналіз таких напрацювань дав нам можливість виокремити ряд партисипативних практик [12], що можуть бути запровадженні в університеті, як осередку соціального розвитку громади, а також впроваджуватись від імені університету поза ним. Однак, з огляду на згаданий вище рівень домагань ветерана, як суб'єкта соціального підприємництва, його вмотивованість та бажання йти на ризик у соціально-підприємницькій діяльності, поза нашою увагою лишилася проблема визначення рівнів психологічної та компетентнісної підготовки особистості до соціального підприємництва, що може бути впровадженні різними інституціями на рівні громади.

О. Бондарчук [3], аналізуючи модель психологічної підготовки особистості керівника в умовах змін, вказує на три рівні формування результатів – психологічної готовності особистості. Так, дослідниця вказує на: психологічну грамотність як процес передачі та засвоєння знань щодо особливостей діяльності (базовий рівень); психологічну компетентність як розвиток умінь і навичок застосування психологічних знань у професійній діяльності; психологічну культуру – розвиток особистісних якостей індивіда, що забезпечують успішність професійної діяльності та ґрунтуються на цінностях.

Якщо аналізувати сутність та специфіку соціального підприємництва як явища, а також особливості підготовки особистості до нього, то, на наш погляд, формування готовності можна представити як поступовий перехід від одного рівня до іншого: обізнаність щодо соціального підприємства, соціально-підприємницька грамотність та соціально-підприємницька культура.

Детальніше розглянемо кожен рівень. Так, *обізнаність щодо соціального підприємства*, виступаючи базовим рівнем, являє собою розширення уявлень пересічного населення, в тому числі й ветеранів та членів їх родин, щодо самого соціального підприємства, його діяльності в Україні та можливостей для конкретної громади. Даний рівень формування психологічної та компетентнісної готовності особистості до соціального підприємства, і ветеранів також, має найбільше охоплення щодо розповсюдження інформації. Метою активності тут стає популяризація теми соціального підприємства [6], формування трендів на активну соціальну позицію в соціумі та підтримку своєї громади у проживанні війни та повоєнному відновленні [18]. Визначаючи подібне завдання в стратегічних документах локального розвитку, варто, на нашу думку, впровадження

реалізувати через: соціальну рекламу в місцевих ЗМІ, запис подкастів та рілс місцевих блогерів та інфлюенсерів громадської думки в громаді, розміщення інформації в туристичних буклетах, інформаційні семінари в центрах зайнятості, інформаційні сесії у вигляді навчальних візитів до соціальних підприємств для здобувачів освіти.

Соціально-підприємницька грамотність. Даний рівень інституційного впровадження партисипативних практик формування психологічної та компетентнісної готовності особистості до соціального підприємництва має на меті цілеспрямований розвиток уявлень та практичних навичок індивіда щодо роботи над ідеєю соціального підприємства. Подібне під силу для реалізації громадським організаціям в рамках цільових проєктів освітнього спрямування [16; 30], а також ряду комунальних закладів та структур державної влади в соціальній сфері та стратегічного розвитку [32] (Молодіжний центр в громаді, проєкти Ветеранського хабу, Агенція регіонального розвитку, Департамент ветеранської політики). За партисипативного підходу всі ці організації мають поєднати свої зусилля для розробки та впровадження курсів неформальної освіти / акселераторів / конкурсів грантів, тощо для ветеранів та членів їх сімей щодо опрацювання ідеї соціального підприємства. Звісно, даний рівень формування психологічної та компетентнісної готовності особистості ветерана має бути доступним для всіх, проте зважати на вмотивованість індивіда, його прагнення до нової для себе професійної діяльності [19].

І нарешті, третій, рівень *соціально-підприємницької культури*. Метою даного рівня має бути формування та розвиток не лише специфічних уявлень, знань та практичного досвіду, а також професійно-особистісних якостей індивіда, ціннісного поля професійної діяльності – соціального підприємництва. Таке глибинне опрацювання теми, з врахуванням різного роду чинників психологічного, соціального та виховного впливу, може буди здійснено закладами освіти в співпраці з представниками інших стейкхолдерів розвитку соціального підприємництва (держави, громади, бізнесу). Впровадження таких цільових освітніх програм можливе, як в загальноосвітніх закладах [22], так і у вищій школі [20].

Завдяки участі учнів загальноосвітніх закладів, в тому числі як членів сімей ветеранів, у таких освітніх проєктах відбувається формування образу соціального підприємництва в цілому, та як професії зокрема [2]. На основі нових знань про цей вид діяльності розширюється світоглядні уявлення про проблеми суспільства та шляхи їх вирішення / пом'якшення [4], про підприємницькі цілі та соціальні місії, що безпосередньо впливає на ціннісні орієнтації підлітків, а відтак й на їх ставлення до соціального підприємництва та власної активності в даній сфері.

Щодо освітньої діяльності університетів з соціального підприємництва, то це було досліджено нами у попередніх працях [12; 20]. Тепер, на наш погляд, варто зупинитись на тому, що формування психологічної та компетентнісної готовності ветерана, як здобувача освіти, до соціального підприємництва або його та / або членів сім'ї залучення до сертифікатних програм з соціального підприємництва, що реалізується в університеті, можна розглянути як розвиток професійної кар'єри [9; 10] в соціальному підприємстві [27; 28]. Активна соціальна позиція університету, що зазвичай закріплена в його стратегічних документах, відображає прагнення закладу вищої освіти не лише навчити, а й сприяти започаткуванню / розвитку успішної кар'єри своїми здобувачами та випускниками. Саме для розширення кар'єрних можливостей в структурі університетів функціонують відповідні відділи [24-26], що можуть спільно з центрами зайнятості, регіональним представництвом торгово-промислової палати, об'єднаннями промисловців, представниками роботодавців та здобувачами освіти і слухачами курсів (сертифікатні програми / підвищення кваліфікації та інше) реалізувати заходи з кар'єрного супроводу [29]: форуми, візити до та зустрічі з відомими персонами, менторська підтримка проєктів, майстер-класи і тренінги, клуб

випускників. Всі ці партисипативні практики мають, як освітній, так і соціально-психологічний ефект: стратегічне планування кар'єрного шляху особистості, встановлення соціальних зв'язків з потенційними партнерами, підвищення рівня вмотивованості особистості до підприємницької діяльності та соціального підприємництва, розвиток само-ефективності в діяльності, лідерських якостей та вмій командної роботи, інше.

Висновки. Результати проведеного нами теоретичного дослідження дають підстави для наступних узагальнень:

1. Програми соціальної реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей потребують залучення до процесу розробки та впровадження, як самих представників цільової аудиторії, так і представників різних інституцій суспільства: держави, громади, бізнесу та освіти. При цьому, зважаючи на реінтеграційний потенціал соціального підприємництва, його розвиток також потребує спільних зусиль ключових стейкхолдерів.

2. Особливості впровадження партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва, як інструменту реінтеграції ветеранів війни та членів їх сімей, потребують врахування освітньої та соціально-психологічної перспектив. Рівень особистісних та професійних домагань особистості ветерана, а також інші їх індивідуально-психологічні особливості вказують на необхідність врахування даних чинників у запропонованих програмах підготовки до соціального підприємництва.

3. Підготовка до соціального підприємництва відбувається через формування психологічної та компетентнісної готовності особистості ветерана до здійснення даної діяльності та має рівневий характер. Серед рівней підготовки особистості до соціального підприємництва виділено: обізнаність щодо соціального підприємництва, соціально-підприємницька грамотність та культура.

Список використаної літератури

1. Азьмук Н.А. Соціально-економічна та освітня реінтеграція ветеранів до ринку праці: український контекст. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 2 (45). С. 117–122.
2. Бокша Н.І. Соціальне шкільне підприємництво як метод стимулювання до навчальної діяльності учнівської молоді. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мукачеве, 13–14 травня 2021 р.). Мукачеве : Вид-во МДУ, 2021. С. 386–387.
3. Бондарчук О.І. Модель психологічної підготовки керівників освітніх організацій до діяльності в умовах змін. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2015. № 1. С. 33–42.
4. Величко К., Тимохова Г., Кудінова М. Соціальне шкільне підприємництво: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-7>
5. Вербицька А.В., Дивнич Г.А., Нагорна Н.С., Петрик О.Л. Матриця взаємодії ключових стейкхолдерів розвитку соціального підприємництва як детермінанти реінтеграції військовослужбовців, ветеранів АТО/ООС та членів їх сімей. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 4 (84). С. 86–94.
6. Вербицька А.В. Маркетингові інструменти розвитку соціальних підприємств в умовах невизначеності. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2024. №3 (87). С. 91–96.
7. Єгоричева С., Лахижа М. Реінтеграція ветеранів війни в Україні: управлінські та економічні аспекти. *Розвиток міста*. 2024. №2 (02). С. 55–62. <https://doi.org/10.32782/city-development.2024.2-7>
8. Захаріна Т.І. Теоретико-методичні засади соціальної реінтеграції ветеранів російсько-української війни у закладах вищої освіти : дис. ... док.пед. н. : 13.00.05 / Інститут проблем виховання НАПН України. К., 2024. 672 с.

9. Канівець Т.М. Формування психологічної готовності студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.10. Київ, 2013. 20 с.
10. Карамушка Т.В. Психологічна кар'єра аспірантів (соціально-психологічні чинники формування готовності аспірантів до здійснення професійної кар'єри) : монографія. Київ – Львів : видавець В. Кундельська, 2022. 196 с.
11. Москаленко В.В. Економічна соціалізація молоді: соціально-психологічний аспект : монографія. Київ : Український центр політичного менеджменту, 2008. 336 с.
12. Нагорна Н.С. Комплекс практик з розвитку готовності особистості до соціального підприємництва. *Вчені записки Таврійського нац. ун-ту ім. В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2024. 35 (74) № 4. С. 85–90.
13. Нагорна Н.С., Максьом К.В. Особливості індивідуально-психологічних характеристик ветеранів та членів їх сімей як суб'єктів соціального підприємництва. *Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки*. 2023. Випуск 18. С. 61–67.
14. Нагорна Н.С., Максьом К.В. Соціальне підприємництво як детермінанта реінтеграції військовослужбовців, ветеранів АТО/ООС та членів їх сімей. *Габітус : науковий журнал з соціології та психології*. 2022. №36. С. 272-276
15. Нагорна Н.С. Міждисциплінарний зміст поняття «партисипація». *Проблеми сучасної психології*. 2022. № 3. С. 108–115.
16. Нагорна Н.С. Особливості активності волонтерства, громадського сектору та соціального підприємництва в кризових умовах. *Технології розвитку інтелекту*. 2023. Т. 7, № 2(34). DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2023.7.2.8>
17. Нагорна Н.С. Особливості психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва. *Психологічні студії*. 2024. № 1. С. 114–120.
18. Нагорна Н.С. Особливості розвитку соціального підприємництва в умовах воєнного стану. *Психологічні студії*. 2023. № 2. С. 146–154.
19. Нагорна Н.С. Психологічні підходи до аналізу соціального підприємництва. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2023. № 2-3(29). С. 65–76.
20. Нагорна Н.С. Роль закладів вищої освіти у підготовці особистості до соціального підприємництва. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2023. № 4 (30). С. 135–147.
21. Нагорна Н.С. Теоретико-методологічні засади дослідження соціального підприємництва в сучасному суспільстві. Феномен соціального підприємництва в умовах сучасних викликів: кол.монограф. / за заг.ред. д.е.н. А.М. Ревко. Житомир : ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2022. С. 6–29.
22. Сакун В. Шкільне підприємництво: від ідеї до успіху. *Scientific Collection «InterConf»*. 2022. № 124, С. 52–59. URL: <http://surl.li/itwbty>
23. Соціальне підприємництво в Україні. *Каталог*. 2020. URL: <https://socialbusiness.in.ua/enterprises/>
24. Студія кар'єри. Національний університет «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua/studiiia-kariery>
25. Центр розвитку кар'єри. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. URL: <http://surl.li/fcdhyc>
26. Центр розвитку кар'єри та підтримки підприємництва. Східноукраїнський національний університет ім. В.Даля. URL: <http://surl.li/fnjsqs>
27. Cumberland D.M. Training and Educational Development for “Vetpreneurs”. *Advances in Developing Human Resources*. 2017. Vol. 19 (1). P.88-100.
28. Dempsey J., Moore E., Phillips D.J. Veteran Tech Entrepreneurial Ecosystems. *CNAS*. 2019. URL: <http://surl.li/qschcj>
29. Dvynych, H. Institutional strategy of social entrepreneurship development in higher education. *Economics & Education*. 2023. № 8(2), pp. 24–28.

30. Dyvnych H. Social entrepreneurship as the instrument of social reintegration of veterans in local communities. *International scientific conference Activities of specialists in public administration and management amidst digitalization* : Conference Proceedings (July 3–4, 2024, Wloclawek, Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. P. 10–13.
31. Nahorna N. Peculiarities of veterans' psychological training for social entrepreneurship. *Traditional and innovative scientific research: domestic and foreign experience* : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. P. 286-315
32. Verbytska A. Implementation of the Participatory Model of Social Entrepreneurship Development as a Tool for the Reintegration of Veterans and Their Family Members at Community Level. *Підприємництво та інновації*. 2024. № 32. С. 39–43.
33. Verbytska A., Nahorna N., Dyvnych H. Participatory Model of Social Entrepreneurship Development as a Determinant of Veterans' and their Family Members' Reintegration: Theoretical Framework. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Volume 10. Number 2. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”. P. 51–59.

**PECULIARITIES OF IMPLEMENTATION OF THE PARTICIPATORY
MODEL OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT AS A TOOL
FOR THE REINTEGRATION OF VETERANS AND THEIR FAMILY MEMBERS:
EDUCATIONAL AND SOCIALLY-PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVES**

Nadiia Nahorna

*Chernihiv Polytechnic National University,
95, Shevchenko str., Chernihiv, Ukraine, 14035
e-mail: n.nagorna@stu.cn.ua*

The article explores the issue of the specifics of the implementation of the participatory model of social entrepreneurship development as determinant of the reintegration of veterans and their family members from educational and socio-psychological perspectives. According to the results of the theoretical analysis, it was established that the development and implementation of programs for the social reintegration of veterans should be based on the interaction of the institutions of society: the state, the community, business and education. It has been confirmed that the development of the reintegration potential of social entrepreneurship requires the joint efforts of key stakeholders. The importance of taking into account the educational and socio-psychological perspectives of the implementation of the participatory model of the development of social entrepreneurship as a tool for the reintegration of war veterans and their family members is characterized. The significance of the influence of individual and psychological features of the personality of veterans on their educational aspirations, which should be reflected in social entrepreneurship training programs, is outlined. Emphasis is placed on the fact that preparation for social entrepreneurship occurs through the formation of the psychological and competence readiness of the veteran's personality to carry out this activity and has a level character. The following levels of personal training for social entrepreneurship are highlighted: awareness of social entrepreneurship (basic perceptions of a wide range of the population regarding social entrepreneurship in Ukraine); socio-entrepreneurial literacy (a set of knowledge and skills necessary for the development of the idea of a social enterprise) and social-entrepreneurial culture (a set of ideas, knowledge and practical experience that allows forming the necessary professional and personal qualities of an individual, his / her value field at this professional activity).

Key words: social entrepreneurship, readiness for social entrepreneurship, veterans, reintegration, participatory model, community.